

ÇALIŞANLARIN ADAPTİF YETENEKLERİNİN TEKNOLOJİK YENİLİKLERİ KULLANMA DÜZEYİNE ETKİSİ: MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI ÖRNEĞİ

Osman YILMAZ*

Gözde MERT**

Date of submission: 05 02,-2020- Date of acceptance: 06 26,-2020

Özet

Yasal düzenlemelerin karmaşıklığının yanı sıra işletmelerin ve diğer organizasyonların beklentilerindeki artış, muhasebe meslek mensuplarının iş yüklerini, iş streslerini ve iş ile ilişkilerini etkilemiştir. Hızla değişen ekonomik ve teknolojik konsept; mevzuat, uygulama, raporlama ve karar verme süreçlerini karmaşıklaştırılmasının yanı sıra işletmelerin ve diğer organizasyonların beklentilerini de değiştirmiştir. Ekonomik konseptin yeni koşulları, muhasebe meslek mensuplarına uyum sağlayabilmek için yeni teknolojik araçlara ve yeni geliştiren yazılımlara ulaşmalarını ve aynı zamanda bu teknolojik aletleri ve yeni yazılımları kullanmalarını dayatmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının bu zorlukları aşabilmeleri, meslek mensuplarının yeni teknolojik koşullara adapte olabilmeleri önemlidir. Ancak bu değişimlere uyum sağlamak için gelişen teknolojik enstrümanların kullanılması zorunluluğu; geleneksel yöntem ve değerlere bağlı meslek mensuplarını zorlamaktadır. Bu bağlamda teknolojik yenilikleri kullanmanın muhasebe meslek mensuplarının adaptif yeteneklerine olan etkisini ve bu yeteneklerin meslek mensuplarının yaşı ve tecrübelerine göre farklılaşmalarını ölçen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmanın amacı; muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yenilikleri kullanma düzeylerinin mevcut rekabet koşullarına adapte olmalarına olan etkisini ölçmektir. Bu amaçla literatür ile desteklenen bir tanımlayıcı araştırma ile hipotezler geliştirilmiş, bu hipotezleri test etmek üzere geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş ölçekler ile anket yoluyla veriler toplanmış ve bu veriler istatistiksel yöntemler ile analiz edilmiştir. Analiz bulguları, adaptif yeteneklerin teknolojik yenilikleri kullanma düzeyini pozitif yönde etkilediğini ve teknolojik yenilikleri kullanma ile adaptif yeteneklerin meslekteki çalışma süresine göre farklılaştığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Teknolojik Yenilik, Teknoloji Kullanımı, Adaptif Yetenekler

Jel Kodları: M10, O30

* Batman Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, osmangtu@gmail.com, 0000-0001-7512-5076

** Nişantaşı Üniversitesi, İİSBF, İşletme Bölümü, gozde.mert@nisantasi.edu.tr, 0000-0002-9314-0242

**EFFECT OF ADAPTIVE SKILLS OF EMPLOYEES ON THE LEVEL OF USING
TECHNOLOGICAL INNOVATIONS: EXAMPLE OF ACCOUNTING
PROFESSIONAL MEMBERS**

Abstract

In addition to the complexity of legal regulations, the increase in the expectations of businesses and other organizations has affected the workloads of professional accountants and accordingly their job stresses affecting their business relationships. Rapidly changing economic and technological concept has complicated the legislation, implementation, reporting and decision-making processes and has changed the expectations of businesses. The new conditions of the economic concept make it mandatory for professional accountants to access and use new technological tools and new developing software. The fact that professional accountants overcome these difficulties is compatible with the new technological conditions. The difficulty of using new technology to adapt to these changes forces professional members accustomed to traditional methods. In this context, there is no study in the literature measuring the effect of using technological innovations on the adaptive skills of professional accountants and their differentiation according to their age and experience. The purpose of this study is to measure the effect of professional accountants' level of using technological innovations on their adaptation to current competitive conditions. For this purpose, hypotheses were developed with a descriptive research supported by the literature. In order to test these hypotheses, scales whose validity and reliability were tested were used. The data were collected by questionnaire, and these data were analyzed by statistical methods. Analysis findings show that adaptive abilities affect the level of using technological innovations positively and using technological innovations and adaptive abilities differ according to the working time in the profession.

Keywords: Technology, Technological Innovations, Use of Technology, Adaptive Abilities.

Jel Codes: M10, O30

I. GİRİŞ

İş dünyası ve toplumsal yapının yaşadığı hızlı dönüşüm, yeni fırsat ve avantajların yanı sıra “yıkıcı yenilikleri” de beraberinde getirmektedir. Gelecek her zaman mevcut öngörülere göre planlanır. Ancak günümüz rekabet koşulları ve hızlı teknolojik gelişmeler dolayısı ile geleceğe ilişkin varsayımlar yanılabilir ve öngörülemeyen durumlar söz konusu olabilir. Tüm

kurumların yeni koşullara uyum sağlayabilmek adına gerekli hazırlıkları yapması gerekir. Muhasebe meslek mensuplarından da bu dinamik koşullara uygun rapor ve analiz beklenir.

Bu sürece adapte olmanın hem işletmeler hem de muhasebe departmanları açısından pek çok avantajı vardır. Bunlar; güvenli bilgiye hemen ulaşabilme, zamandan ve kaynaklardan tasarruf etmek, nakit, fon, kaynak yönetiminde etkinlik, yatırım ve sermaye etkinliği, etkin maliyet/stok/malzeme yönetimi, etkin üretim yönetim kontrol sistemi, müşteri ilişkilerinde etkinlikler başta olmak üzere sıralanabilir. Bu süreçte toplanan bilgiler ve bu bilgiler ışığında muhasebe departmanınca yapılan analiz işlemleri, işletme yönetiminde alınan kararlara temel oluşturur. (Güney ve Özyiğit, 2015). Etkin bilgi yönetimi ve teknolojik adaptasyon ile muhasebeciler kendi işlerini daha iyi yapabilir. Buradaki “en iyi” olan; matematik veya istatistik yöntemler değil, yeni koşullara adaptasyon yetenekleri bağlamında değerlendirilmelidir (Chase, Hertwig ve Gigerenzer, 1998).

Muhasebe mesleği; niteliği toplumdan topluma değişen, belli bir düzeyde beceri, eğitim gerektiren yüksek statü, prestij ve gelir kazandıran bir meslektir (Kısakürek ve Alpan, 2010: 215). Yaşanan değişimler, ekonomik gelişmeler, işletme yapılarının daha karmaşık hale gelmesi, mevzuatın sürekli değişmesi, organizasyonların beklentilerinin artması muhasebe meslek mensuplarının işlerini ve sorumluluklarını daha da artırmaktadır. Ekonomik ve mali yapının işlenmesinde; devlete, topluma, müşterilere, meslek kuruluşlarına ve kendilerine karşı sorumluluğu olan işletmeler ve devlet açısından önemi artan bir meslek haline gelmiştir (Karasioğlu vd., 2018: 20).

Bu süreçte muhasebe meslek mensuplarından; işletmelerin karar alma süreçlerindeki önemine binaen yeni ihtiyaçlarını, ihtiyaçları olduğu anda karşılayabilmeleri ve karar vermelerine yardımcı olacak yeterli, doğru ve güvenilir bilgilere sahip olmaları talep edilmektedir (Türker, 2018). İşletmeler en doğru bilgiye en hızlı şekilde ulaşabilmeleri halinde daha yüksek performans ve rakiplerine karşı daha yüksek avantaj elde edebileceklerdir (Hatunoğlu ve Bakan, 2010).

Geleneksel muhasebe sistemleri; verilerinin toplanması, depolanması, kaydedilmesi, sınıflandırılması, raporlanması ve analizini içeren bir sınıflandırma sistemi olarak görünürken modern muhasebe sistemi; geleneksel işlevlerini korumakla birlikte, bu geleneksel işlevlerin ötesinde teknolojiyle bütünleşik bir karar destek sistemi olarak, yönetim, iç kontrol ve karar vermede kullanılır (Güney ve Özyiğit, 2015).

149 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

Günümüzde artan rekabet ortamında bilgi, şirketler için önemli bir güç kaynağı haline gelmiştir. Yönetim kararlarında ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşabilmek için bilgi sistemlerinin etkin kullanılması gerekmektedir (Lucey, 2005: 2). Geleneksel manuel kayıt ve raporlama sistematiğini kolaylaştıran ve daha etkili hale getiren öncü muhasebe programları, bir şekilde kayda alınan bilginin tüm muhasebe akışına entegre edilmesini sağlaması ile başlayan bilgi yönetim sistemleri tüm işletme fonksiyonları ve tüm departmanları bütünleştiren kurumsal kaynak planlaması (KKP) / (Enterprise Resource Planning (ERP)) sistemlerine ulaşmıştır (Güzel ve Mersin, 2007). Bu aşamada veri kaydetmeye dayalı muhasebe anlayışı önemini kaybederek bilgi yönetim sistemlerine adapte olan muhasebe anlayışı öne çıkmaktadır. Bilginin etkin kullanılabilmesi için bilgi teknolojilerine ihtiyaç vardır ve muhasebe teknolojileri ile muhasebe sisteminin tüm aşamalarında daha etkin bir işleyiş için bilgi yönetim sistemine adapte olması gerekmektedir (Güney ve Özyiğit, 2015). Bilgi yönetim sistemlerine adapte olabilmek için de teknoloji kullanımına adaptasyon gereklidir (Lucey, 2005: 3).

Porter (1980) maliyet, farklılaşma ve odaklanma olarak üç boyutta incelediği rekabet stratejilerinin hep birlikte yönetilemeyeceğine, bu durumda “arada sıkışıp kalan işletmeler/birimler” olacağına ilişkin yargı (Manteghi ve Zohrabi, 2011) teknoloji kullanımında istisna oluşturmaktadır. Maliyet düşürme, hizmette farklılaşma ve odaklanma etkileri ile kurumların ve muhasebe meslek mensuplarının adaptif yeteneklerini arttıracığı öngörüsü ile bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının adaptif yeteneklerinin teknolojiyi kullanma düzeylerine etkisi literatür çerçevesinde incelenmiştir.

II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

II.I. Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensupları

Bir işletmede mali nitelikteki verileri toplayan, kaydedip sınıflandıran, yorumlayan ve ilgili kişi ve kurumlara raporlayan meslek mensupları muhasebeci olarak tanımlanmaktadır (Yürekli ve Gönen, 2015: 304).

Muhasebe meslek mensupları; bilgi ve tecrübeleri ile işletmelere, bireylere ve muhasebe hizmeti talep eden diğer kişi ve kurumlara, yasalar çerçevesinde ve meslek kurallarının sınırları içerisinde hizmet sunan profesyonellerdir (Yıldız, 2010: 168). İş hayatında önemli bir yere sahip olan muhasebeciliği hakkı ile yerine getirebilmek için, hizmet verilen

kişi kurum ve işletmelerin beklentilerine cevap verebilecek birikime ve eğitime sahip olmak gerekir. Aynı zamanda yaşanacak değişimler ve bunun etkilerine ilişkin bilgi ve öngörü sahibi olarak müşterilerinin ve kendisinin uyum sağlayabilecek yetkinliğe sahip olmalı (Coşkun vd., 2017: 332) üstlendiği misyon gereği; toplum yararlarını gözeten, dürüst, güvenilir, saygınlığını koruyan ve tarafsızlık gibi sahip olduğu niteliklerini korumalıdır (Aymanıkuy ve Sarıoğlan, 2005: 29). Bu standartları sağlamak üzere; muhasebe mesleği ile ilgili 1989 yılında 3568 sayılı serbest muhasebecilik, mali müşavirlik ve yeminli mali müşavir kanununda düzenlemeler yapılmıştır. Muhasebe meslek mensupluğu; serbest muhasebeci (SM), serbest muhasebeci mali müşavir (SMMM) ve yeminli mali müşavir (YMM) olarak üç meslek grubuna ayrılmış daha sonra 2008 yılında çıkarılan 5786 sayılı kanunla bu üç meslek grubundan serbest muhasebecilik kaldırılmış ve meslek unsurları iki unvana getirilmiştir (Karasioğlu vd., 2018: 22).

İşletmelerin amaç ve hedeflerine ulaşabilmesi için muhasebe meslek mensupları işletmenin sahip olduğu kaynakların nasıl kullanıldığı ve nasıl finanse edildiğine dair bilgileri toplar, kaydeder, arşivler ve yorumlar (Kaygusuzoğlu ve Uluyol, 2011: 302-303). Bu işleri yaparken endüstriyi ve yaptıkları işi değiştiren bilgi teknolojilerindeki değişimler, yeni kurumsal düzenlemeler ve paydaşların taleplerindeki değişimler ile işlerini yapma biçim ve usulleri değişmektedir. Bu bağlamda; daha önce fiziki olarak hazırlanan belgeler (fatura, irsaliye vb.) elektronik olarak hazırlanmakta, manuel olarak yapılan muhasebe kayıtları elektronik ortamlarda yapılmakta, mali kurumlara fiziki veya elektronik olarak bizzat verilen beyanlar yeni teknolojik platformlar aracılığı ile sunulmaktadır. Yaşanan bu değişimlerin muhasebe uygulamalarına ve muhasebe mesleğine yoğun etkileri, muhasebe meslek mensuplarının yeni duruma nasıl uyum sağlayabilecekleri problemini doğurmakta ve bu duruma yönelik çözüm aranmaktadır (Tekbaş, 2018: 2).

Bu konuda işlerin çağın gereklerine uygun olarak, daha hızlı ve daha uygun maliyetler ile daha nitelikli iş üretilmesi etkileri ile bilgi teknolojilerinin kullanılması önemlidir (Porter ve Millar, 1999: 86).

II.II. Teknolojik Yenilik

Teknoloji, bilimsel buluşların uygulanması ile daha az girdi ile daha çok çıktı elde edilmesini sağlayan bir “tarif”tir (Dosi ve Nelson, 2010). Bu tarifin içerisinde fiziki ve bilgi unsurları vardır. Fiziki unsurları; yeni makine ve teçhizatları içerirken bilgi unsurları; yeni

151 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

yazılım, iş modelleri ve metotlarını içerir. Teknolojik yenilikler; mal veya hizmet üretiminde girdilerini, üretimin nitelik, niceliğini ve üretimin yönünü de değiştirmektedir. Yüksek performans ve karlılık için teknoloji kullanımı, özellikle ileri teknoloji kullanımı önemlidir (Romer, 1990: 71-72).

Bilgi teknolojilerinin kullanımına yönelik gösterilen direnç nedeni ile kullanım düzeyi yavaş yavaş ilerlerken, teknoloji kullanımının avantajlarının görülmesi ile teknoloji kabulü daha kolay olmaya başlamıştır. Bilgi teknolojilerini kabul ve direnç çalışmalarının da katkıları ile gelinen aşamada, teknoloji kullanımının faydalarının tam olarak kabul gördüğü bir noktaya gelmiştir (Yardımcıoğlu vd., 2019). Bilgi teknolojilerinin kullanımı, istenen sonuçlara ulaşmaya katkı sağladığı gibi, bilginin etkin bir şekilde işlenerek yeni bilgilere hızlı ve etkin şekilde ulaşabilmeyi ve yeni koşullara adapte olmayı da içerir. Bilgi teknolojileri kullanımının bu etkileri -önemine binaen- bu teknolojilerin geliştirilmeye başladıkları dönemlerden itibaren araştırılmaktadır (Moore ve Benbasat, 1991).

Teknoloji kullanıcılarının yeni teknolojileri kullanımının sonuçlarının ölçülmesi ve teknoloji kullanımı sonucunda; muhasebecilerde, hangi faydayı algıladıkları ve yeni teknolojilere uyum sağlamaları ve bu uyumun daha yeni gelişmelere olan adaptasyon yeteneklerini nasıl etkilediğini incelemek gerekmektedir.

II.III. Adaptif Yetenekler

Adaptif yetenek; değişim gösteren koşullara uyum sağlaması, değişim sürecinde rakipleri karşısında güçlenip değişimi fırsata dönüştüren rekabetçi avantajlar sunarken adaptif yetenekleri düşük olanlar yaşanan dönüşüm sonucunda verimsizleşmiş ve yaşanan krizler karşısında yok olma aşamasına gelmiştir (Bilbil vd., 2013).

Adaptif yetenekler de yeni koşulların ne olacağını öngörerek uyum sağlamak için hazırlıkların yapılmasını, değişen koşullara uyum sağlamayarak zamanın gerisinde kalmamayı içermektedir (Tuamini vd., 2004: 495).

Performans; tanımlanan hedeflere ulaşabilme düzeyini de içeren çok boyutlu bir kavram olup (Apaydın, 2007: 127), etkin ve verimli olmak ile birlikte adaptasyon yeteneklerini de içerir (Ruerkert vd., 1985: 16). Adaptif performans, değişen koşullara uyum sağlayarak hayatta kalabilmesi ve bu değişimin getirdiği fırsatlara adapte olması ve kurumların kendini geliştirmesi için önemli bir performans göstergesidir. Adaptasyonun başarılıp başarısızlığı; iş

süreçleri, yönetsel yapı, yeni müşterilere ulaşabilme ve işlerin artmasıyla gözlenebilmektedir (Tuaminen vd., 2004: 495).

Telekomünikasyonda meydana gelen hızlı değişim ve gelişmelerden tüm iş dünyası gibi muhasebe mesleği de etkilenmektedir. Bilgi teknolojileri; yasa, yönetmelik dolayısıyla mesleki mevzuat ve uygulamalarda yaşanan değişim muhasebecilerin hizmet sunduğu kişi ve kurumların muhasebe meslek mensuplarından beklentilerini yükseltmektedir. Bu beklentileri karşılayabilmenin yeni koşulu muhasebe meslek mensuplarının proaktif ve yenilikçi olmalarıdır (Muzaffar, 2011).

Muhasebe meslek mensuplarına yönelik ihtiyaç ve taleplerinin değişmesi kurumların - bu bağlamda muhasebecilerin- sürdürülebilir rekabetçilik ve kalıcı performans için; yeni teknolojik gelişmeleri öngörebilmesi, adaptif yetenekleri arttırarak rekabet avantajı sağlar (Mason vd., 2006). Değişim sonucundaki rekabet üstünlüğü, bilgi yönetimi ile birlikte adaptif yetenekleri de içeren entelektüel sermayeye sahipliğini gerektirmektedir (Tiruneh ve Bucek, 2008).

Gelişmeleri takip etmek, yaşanan değişime dönüşüme cevap verebilmenin en başarılı yolu, yaşanan dijital dönüşüme adapte olmaktan geçmektedir (Köse ve Özer, 2013). Gereken uyumu sağlayabilen muhasebeciler varlıklarını etkin ve verimli şekilde devam ettirebiliyorken, teknolojik gelişmelere uyum sağlayamayan muhasebeciler yetersiz kalacak ve muhtemelen mesleklerini devam ettiremeyecektir (Bingham, 1978: 182).

II.IV. Teknolojik Yenilikleri Kullanma ve Adaptif Yetenekler Arasındaki İlişki

Bilgi teknolojileri tüm sektörlerde/organizasyonlarda etkinliği arttıran en önemli faktörlerdendir (Gahtani, 2003: 57). Günümüzde teknoloji hayatın her alanında daha çok kullanılmakta ve ekonomik, sosyal düzenle birlikte iş hayatını, iş yapma usullerini de tüm boyutları ile değiştirmektedir. Bilgi teknolojilerindeki yaşanan inovasyon, tüm sektörleri bilgi teknolojilerindeki inovatif gelişmelere uyum sağlamaya zorlamaktadır. Muhasebe mesleği de; partnerlerinin teknoloji kullanımının artışı, kendi uygulamalarında teknoloji kullanımının doğal olarak dayatılması, işi daha iyi yapmak için ayrıca kullanılması nedeni ile bu süreçten etkilenmektedir (Özer ve Yılmaz, 2010: 34). Bu süreci tetikleyen gelişmeler sırası ile; kişisel bilgisayar kullanımının yaygınlaşması, tekdüzen hesap planının kabulü, tekdüzen hesap planına uygun muhasebe paket programlarının geliştirilmesi, tüm işleyiş ile birlikte muhasebe verilerini de entegre eden kaynak kullanım programlarının (ERP) yaygınlaşmasıdır (Özer vd.

153 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

2010: 2379). E- dönüşüm stratejileri ile birlikte; e-bankacılık, e-fatura, e-beyanname, e-defter, e-tebligat, e-arşiv, e-ticaret uygulamaları de bilgi teknolojilerinin kabulü bir tercih olmaktan çıkarmış ve zorunluluğa dönüşmüştür.

Muhasebe mesleğinde de bilgi teknolojilerinin kullanımı ile verilerin işlenmesinde zamandan, kayda geçirilmesinde kırtasiyeden sağlanan tasarruf ile birlikte muhasebecilik; bilgi işleme araçları ile kayıt yapma işlevinin ötesine taşınarak günümüzde kendisinden beklenen denetim ve danışmanlık işlevini daha rahat yerine getirebilmesini sağlamıştır.

Bu gelişmeler sonucunda;

- Değişen rekabet koşullarına; daha fazla alandaki verilerin daha kolay ve etkin olarak bir araya getirilebilmesi, bu verilerin düşük maliyetler ile etkin, verimli, kaliteli; kayıt, raporlama, analiz ve denetiminin yapılabilmesi, bilgi çıktılarının şeffaf ve açıklayıcılığı nedeniyle etkin kontrolü ve karşılaştırılabilirliği,
- Fiziki alanlara daha az bağımlı esnek çalışma koşulları,
- İşlerin daha kontrol edilebilir olması,
- Big data verilerinden denetlenebilir, kullanılabilir bilgi üretilmesi,
- İhtiyaç duyulan bilgiye kısa sürede ulaşılabilmesi,
- Muhasebe çalışanlarının bilgi, donanım ve yeteneklerini gelişmesi,
- Muhasebecilerin danışmanlık hizmeti verirken hızlı ve doğru stratejik kararlar alması,
- Standart bilgi yönetim programları küresel ölçekte standardizasyon ve eşgüdüm sağlaması (Aksoy, 2002: 799-801; Yardımcıoğlu ve Özer, 2011: 89-90) ile bilgi teknolojisi kullanıcılarının rekabetçiliğini ve adaptif yeteneklerini geliştirmektedir.
-

III. YÖNTEM

Bu araştırmada, Siirt, Batman, Diyarbakır, Mardin, Şırnak illerindeki muhasebeciler arasından seçilen örneklemden elde edilen veriler, SPSS 25 paket programı ile analiz edilmiştir.

Verilerin analizinde açıklayıcı faktör ve güvenilirlik analizleri; neden-sonuç ilişkilerinin tespitinde korelasyon ve regresyon analizleri ile demografik unsurlara göre farklılıklar incelenerek araştırma hipotezleri test edilmiştir.

III.I. Araştırma Amacı ve Hipotezler

Bu araştırmanın temel amacı, Siirt, Batman, Diyarbakır, Mardin, Şırnak illerindeki Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasına kayıtlı muhasebecilerin, teknolojik yenilikleri kullanmalarının adaptif yeteneklerine etkisinin ve demografik özelliklerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

- H₁:** Muhasebecilerin adaptif yetenekleri ve teknoloji kullanım düzeyleri arasında pozitif ilişki vardır.
- H₂:** Muhasebecilerin teknoloji kullanım düzeyi cinsiyete göre farklılık göstermektedir.
- H₃:** Muhasebecilerin adaptif yetenekleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.
- H₄:** Muhasebecilerin teknoloji kullanım düzeyi medeni duruma göre farklılık göstermektedir.
- H₅:** Muhasebecilerin adaptif yetenekleri medeni duruma göre farklılık göstermektedir.
- H₆:** Muhasebecilerin teknoloji kullanım düzeyi yaşa göre farklılık göstermektedir.
- H₇:** Muhasebecilerin adaptif yetenekleri yaşa göre farklılık göstermektedir.
- H₈:** Muhasebecilerin teknoloji kullanım düzeyi çalışma süresine göre farklılık göstermektedir.
- H₉:** Muhasebecilerin adaptif yetenekleri çalışma süresine göre farklılık göstermektedir.
- H₁₀:** Muhasebecilerin teknoloji kullanım düzeyi eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.
- H₁₁:** Muhasebecilerin adaptif yetenekleri eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.
- H₁₂:** Muhasebecilerin teknoloji kullanım düzeyi çalışma şekline göre farklılık göstermektedir.
- H₁₃:** Muhasebecilerin adaptif yetenekleri çalışma şekline göre farklılık göstermektedir.

III.II. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formu, üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde cinsiyet, yaş, eğitim, medeni durumu, çalışma süresi ve çalışma şekli bilgilerinden oluşan demografik bilgi formu yer almaktadır. Çalışma süresine göre sınıflandırma süreleri muhasebe meslek mensupları ile yapılan görüşmelere dayanarak yapılmıştır. Bu görüşlere göre ilk bir yıl içerisinde kişi, kendi niteliklerinin bu işe uygun olup olmadığına ve bu işin ömür boyu çalışmak istediği iş olup olmadığına karar vererek muhasebeciliğe devam etmekte veya bırakmaktadır. Bu dönem 1. dönem olarak belirlenmiştir. 2-4 yıl arası çıraklık olarak ifade edilen, ekonomik kazancın düşük olduğu ve işin öğrenildiği dönem olduğu belirtilmekte ve bu dönemde temel motivasyonun; meslek öğrenme, deneyim kazanma ve çevre edinme olduğu ifade edilmektedir. Bu dönem 2. dönem olarak belirlenmiştir.

155 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

3. dönem 5-10 yıl arasının ise kalfalık dönemi olduğu hem kendini geliştirip, mesleki çevre edinilen hem de para kazanılan dönem olduğu belirtilmektedir. 4. dönem ise ustalık dönemi olarak ifade edilmekte ve 11. yıldan sonra artık işlerin çıraklara ve kalfalara yaptırıldığı ve teknik bilgilerden çok deneyim ve ilişkilerin kullanıldığı dönemdir.

Anket formunun ikinci bölümünde ise Hatunoğlu ve Bakan (2010) tarafından geliştirilen teknoloji kullanım ölçeği yer almaktadır. Ölçek beşli Likert tipinde olumsuzdan olumluya doğru 1'den 5'e doğru artarak derecelendirilen, 36 maddeden oluşmaktadır.

Anket formunun üçüncü bölümü de 7 maddeden oluşan adaptif yetenek sorularından oluşmaktadır. Ölçek Alpkan vd.'nin (2009) geliştirdiği ölçekten uyarlanmıştır. 5 yarıdan oluşan ölçekte olumsuzdan olumluya doğru beş derecelendirme mevcuttur.

III.III. Örneklem

Araştırmanın evreni; maliyet ve zaman kısıtları dolayısıyla Siirt, Batman, Diyarbakır, Mardin, Şırnak illerindeki Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasına kayıtlı muhasebe meslek mensupları ile sınırlandırılmıştır. Hedeflenen illerdeki SMMM Odası üye sayısı toplam 1059 kişidir. İllere göre üye sayıları Tablo I'da gösterilmektedir.

Tablo I. İllere Göre SMMM Odası Üye Sayıları

SMMM ODASI	ÜYE SAYISI
Siirt/Batman SMMM	197
Diyarbakır SMMM	581
Mardin/Şırnak SMMM	281
Toplam	1059

Ana evren bilindiğinde aşağıdaki formül kullanılmaktadır (Arıkan, 2004: 11). Bu formüle göre incelenen olayın gerçekleşme olasılığı (p) 0,5; gerçekleşmeme olasılığı ise (q) 0,5 olarak alınmıştır (N=1059; t=1,96; d=0,05).

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1) + t^2pq}$$

Formüle göre minimum örneklem sayısı 282 olarak tespit edilmiştir. Tabakalı örneklem kriterine göre illere göre ulaşılması gereken minimum katılımcı sayısı Tablo II'de sunulmaktadır.

Tablo II. İllere Göre Ulaşılmaması Gereken Minimum Kişi Sayıları

SMMM ODASI	ÜYE SAYISI
Siirt/Batman SMMM	52
Diyarbakır SMMM	155
Mardin/Şırnak SMMM	75
Toplam	282

Araştırmanın saha çalışması Ekim-Aralık 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Siirt/Batman SMMM Odasından 55, Diyarbakır SMMM Odasından 161; Mardin/Şırnak SMMM Odasından ise 81 katılımcıya ulaşılmış olup, 297 anket toplanmıştır. Toplanan 297 anketten eksik doldurulmuş anketler analize dahil edilmemiş olup 6 anket analiz dışı tutulmuştur. Araştırma bulgularına 291 anket üzerinden ulaşılmıştır. Tablo III, katılımcıların demografik özelliklerini göstermektedir.

Tablo III. Demografik Özellikler (n=291)

Gruplar	n	%	Gruplar	n	%
Cinsiyet			Medeni Durum		
Kadın	86	29,6	Evli	149	51,2
Erkek	205	70,4	Bekar	142	48,8
Yaş			Çalışma Süresi		
25 ve Altı	82	28,2	1 Yıl ve Altı	21	7,2
26-35	138	47,4	2-4	16	5,5
36-50	38	13,1	5-10	162	55,7
51-65	33	11,3	11 Yıl ve Üzeri	92	31,6
Eğitim Durumu			İller		
Lise	21	7,4	Siirt-Batman	54	18,5
Önlisans-Lisans	205	70,5	Diyarbakır	158	54,3
Lisans Üstü	65	22,1	Mardin-Şırnak	79	27,2
Çalışma Şekli					
Serbest (Bağımsız)	144	49,5	Ücretli (Bağımlı)	147	50,5

157 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

III.IV. Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri

Araştırma ölçeklerinin yapısal geçerlilikleri açıklayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Teknoloji kullanım ölçeğinin KMO değeri 0,910, Bartlett küresellik testi 0,50 üzerinde ve anlamlıdır ($p<0,05$). Faktör yükü 0,50 altında olan ve birden fazla faktörle ilişkili kalan ifadeler analiz dışı tutulmuştur. Bu ifadeler; “Muhasebenin bilgisayar ortamında tutulması, muhasebenin temel kavramlarını değiştirmiştir.”, “Büro elemanlarına evde çalışma olanağı yaratmıştır.” ve “Sunulan hizmet sayısını arttırmıştır.” Analiz sonucunda özdeğeri 1’in üzerinde olan 5 faktör belirlenmiştir. Toplam açıklanan varyans oranı %71,5’tir. Faktörler sırasıyla; yeterlilik, açıklık ve otokontrol, tasarruf ve verimlilik, kalite ve performans ile esneklik olarak anlamlandırılmıştır. Tablo IV, teknoloji kullanım ölçeğinin faktör analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo IV. Açıklayıcı Faktör Analizi – Teknoloji Kullanım Ölçeği

Faktör Adı	İfadeler	Faktör Yükü	Faktörün Açıklanma Yüzdesi
Yeterlilik	Meslek ile ilgili yayınlara daha hızlı ve kolay şekilde ulaşma olanağı sağlanmıştır.	,802	26,203
	Mesleki yeterliliğimizin artırılmasına yardımcı olmuştur.	,788	
	Mesleğimizle ilgili gelişmeleri takip etmemiz artmıştır.	,751	
	Vergi dairesi ile ilgili bürokratik işlemleri azaltmıştır.	,739	
	Mükellef kaybı azalmıştır.	,723	
	Ciltli defter yerine yazıcıdan alınan formlar sayesinde defter maliyeti azalmıştır.	,711	
	Mükellefle sürekli iletişim kurma olanağı sağlanmıştır.	,708	
	Muhasebeciyi kayıt tutma sanatını icra eden kişi konumundan çıkararak bilgi üreticisi ve yöneticisi konumuna getirmiştir.	,700	
	Elle form düzenleme, işlemleri ortadan kaldırmıştır.	,677	
	Muhasebedeki verilerin istenildiği zaman ve istenildiği açıdan değerlendirme olanağı sağlanmıştır.	,653	
	Danışmanlık ve bilgilendirme hizmetleri artmıştır.	,646	

	Sosyal yaşamda daha fazla zaman ayırmamıza yardımcı olmuştur.	,620	
	Zaman ve mekân kısıtlamalarını ortadan kaldırarak her yerde mükellef bilgilerine ulaşmayı sağlamıştır.	,557	
	Muhasebe büromuza bağımlılığımız artmıştır.	,544	
	Mevzuattaki değişiklikleri anında takip etme ve güncelleme imkânı sağlamıştır.	,516	
Açıklık ve Otokontrol	Defter tutma işlemini kolaylaştırmıştır.	,844	17,165
	Personel sayısını azaltmak suretiyle personel maliyetinde azalmaya neden olmuştur.	,824	
	Oto kontrolü sağlanmıştır.	,813	
	Bilgi paylaşımını artırmıştır.	,800	
	Hata yapma olasılığı azalmıştır.	,781	
Tasarruf ve Verimlilik	Kırtasiye malzemelerinin kullanımını azaltmıştır.	,731	11,133
	Yoğun emek ve iş gücüm azalmıştır.	,708	
	İş tatminini artırmıştır.	,621	
	Büroda iş yapma şeklini olumlu yönde değiştirmiştir.	,563	
	Karlılığı artırmıştır.	,547	
Kalite ve Performans	Sunulan hizmet türünü arttırmıştır.	,711	9,398
	Elimizdeki mükellef sayısında artışa neden olmuştur.	,707	
	Sunulan hizmet kalitesini arttırmıştır.	,633	
Esneklik	Büro sahibine evde çalışma olanağı yaratmıştır.	,722	7,646
	Verimliliği artırmıştır.	,546	
	Muhasebecilik mesleğine bağımlılığımız artmıştır.	,529	

Adaptif yetenekler ölçeğinin KMO değeri 0,781 olarak tespit edilmiştir. Bartlett küresellik testi 0,50 üzerinde ve anlamlı olarak bulunmuştur ($p < 0,05$). Analiz sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde olan 2 faktör belirlenmiştir. Toplam açıklanan varyans oranı %67,2'dir. Faktörler sırasıyla; öncülük ederek ön alma - adaptasyon, yeni koşullara uyum şeklindeki adaptasyon olarak anlamlandırılmıştır. Tablo V, adaptif yetenekler ölçeğinin faktör analizi sonuçlarını göstermektedir.

159 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

Tablo V. Açıklayıcı Faktör Analizi – Adaptif Yetenekler

Faktör Adı	İfadeler	Faktör Yüğü	Faktörün Açıklanma Yüzdesi
Öncülük Ederek Ön Alma - Adaptasyon	Öncü olabilecek ve işletmeye mahsus yeniliklerin varlığı	,812	37,944
	Geliştirilen yeni hizmetlerin kalitesi	,739	
	İdari yapı ve zihniyetin çevresel şartlara göre yenilenmesi	,725	
	İş süreç ve yöntemlerine dair geliştirilen yenilikler	,649	
	Yeni hizmet projelerinin sayısı	,634	
Yeni Koşullara Uyum Şeklindeki Adaptasyon	Yeni bilgi ve hizmetlerin rakiplerden önce müşterilere sunabilme	,886	29,337
	Mevcut hizmetler içerisinde yenilikçi hizmetlerin oranı	,871	

Faktör analizleri sonunda boyutları belirlenen ifadeler birleştirilerek güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik analizinde, içsel tutarlılığı ölçmede Cronbach's Alpha katsayısı kullanılmıştır. Yeterlilik ($\alpha=0,948$), açıklık ve otokontrol ($\alpha=0,972$), tasarruf ve verimlilik ($\alpha=0,872$), kalite ve performans ($\alpha=0,750$), esneklik ($\alpha=0,768$), teknoloji kullanımı ($\alpha=0,963$), öncülük ederek ön alma – adaptasyon ($\alpha=0,816$), yeni koşullara uyum şeklindeki adaptasyon ($\alpha=0,827$) ve adaptif yetenekler ($\alpha=0,843$) olarak tespit edilmiştir. Elde edilen değerler, literatürde kabul edilen 0,60 alt limit kriterini sağlamaktadır (Kalaycı, 2009: 405). Bu sonuçlara göre, araştırmada kullanılan ölçeklerin yüksek derece içsel tutarlılığı olduğu saptanmaktadır.

III.V. Normal Dağılım Analizi

Ölçek ve boyutların normalliği basıklık ve çarpıklık değerleri ve P-P Plot grafikleri incelenerek ortaya konulmuştur. Basıklık değerinin ± 2 , çarpıklık değerinin ise ± 1 arasında olması, dağılımın normallikten aşırı bir sapma göstermediği yönünde değerlendirilmektedir. Basıklık ve çarpıklık değerleri Tablo VI'da sunulmaktadır.

Tablo VI. Normal Dağılım Analizi

Değişkenler	Basıklık	Çarpıklık
Yeterlilik	-,283	-,713
Açıklık ve Otokontrol	-,610	-,743
Tasarruf ve Verimlilik	-1,052	-,291
Kalite ve Performans	-,864	,109
Esneklik	-,869	-,268
Teknoloji Kullanımı	-,422	-,579
Öncülük Ederek Ön Alma - Adaptasyon	,016	-,307
Yeni Koşullara Uyum Şeklindeki Adaptasyon	-,371	-,134
Adaptif Yetenekler	-,040	-,319

Analiz sonucuna göre değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde parametrik teknikler kullanılmıştır.

III.VI. Korelasyon Analizi

Tablo VII, değişkenler arasındaki ilişkileri ifade eden Pearson korelasyon katsayılarını göstermektedir.

Tablo VII. Korelasyon Katsayıları

	Ort.	Std. Sp.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Yeterlilik	3,66	,94	1								
2. Açıklık ve Kontrol	3,65	1,26	,628**	1							
3. Tasarruf ve Otokontrol	3,24	1,08	,597**	,723**	1						
4. Kalite ve Performans	2,77	1,10	,526**	,580**	,550**	1					
5. Esneklik	3,27	1,07	,652**	,585**	,668**	,521**	1				
6. Teknoloji Kullanımı	3,47	,88	,717**	,734**	,715**	,694**	,782**	1			
7. Öncülük Ederek Ön Alma - Adaptasyon	3,31	,80	,390**	,389**	,260**	,252**	,419**	,421**	1		
8. Yeni Koşullara Uyum Şeklindeki Adaptasyon	3,29	,96	,354**	,477**	,328**	,226*	,311**	,420**	,528**	1	
9. Adaptif Yetenekler	3,31	,75	,425**	,469**	,317**	,274**	,431**	,473**	,750**	,766**	1

* Pearson Korelasyonu $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

** Pearson Korelasyonu $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır.

161 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

Analiz sonucuna göre değişkenlerin tümü birbirleriyle 0,01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü ilişkiye sahiptir.

III.VII. Regresyon Analizi

Teknoloji Kullanımı bağımlı değişkeni ile ilgili regresyon analizi sonuçları Tablo VIII'de sunulmaktadır. Teknoloji Kullanımı bağımlı değişkeni ile aralarında ilişki olduğu öngörülen bağımsız değişkenler -öncülük ederek ön alma – adaptasyon, yeni koşullara uyum şeklindeki adaptasyon, adaptif yetenekler- modele dahil edilerek regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo VIII. Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	Std. Regresyon Katsayısı	t	p
Öncülük Ederek Ön Alma – Adaptasyon	,632	4,819	,000
Yeni Koşullara Uyum Şeklindeki Adaptasyon	,141	1,065	,289
Adaptif Yetenekler	,365	2,759	,007
$R^2 = 0,732$ $F = 15,999$ ($p = 0,000$)			
$TK = (0,632) * ÖEÖA + (0,365) * AY$			

Regresyon modelinin genel anlamlılığının ölçüldüğü F değeri 15,999 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen F istatistiği anlamlıdır ($p < 0,05$). Diğer bir ifadeyle kurulan model istatistiki açıdan anlamlıdır. Regresyon modelinin yöneticiye güven üzerindeki değişimin %15,9'unu açıkladığı görülmektedir.

Öncülük ederek ön alma - adaptasyon ($R=0,632$) ve adaptif yetenekler ($R=0,365$) 0,05 anlamlılık düzeyinde teknoloji kullanımı üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Sonuca göre H_1 hipotezi kabul edilmektedir.

Ancak yeni koşullara uyum şeklindeki adaptasyon, teknoloji kullanımı üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir etkiye sahip değildir ($p > 0,05$).

III.VIII. Farklılık Analizleri

III.VIII.I. Cinsiyete Göre Farklılık Analizi

Katılımcıların teknoloji kullanımı ve adaptif yetenekler ile cinsiyet arasındaki farklılıkları “Bağımsız Gruplar t Testi”ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo IX'da verilmektedir.

Tablo IX. Cinsiyete Göre Farklılık Analizi

Değişken	Cinsiyet	n	Ort.	Std.Sp.	F	t	p
Yeterlilik	Kadın	86	3,6438	1,03551	2,345	-,150	,881
	Erkek	205	3,6736	,90861			
Açıklık ve Otokontrol	Kadın	86	3,5625	1,16446	,025	-,481	,632
	Erkek	205	3,6909	1,31010			
Tasarruf ve Verimlilik	Kadın	86	3,3500	1,06074	,008	,647	,519
	Erkek	205	3,2026	1,09328			
Kalite ve Performans	Kadın	86	2,8542	1,24704	2,697	,507	,613
	Erkek	205	2,7359	1,04621			
Esneklik	Kadın	86	3,2708	1,07242	,005	-,027	,978
	Erkek	205	3,2771	1,08876			
Teknoloji Kullanımı	Kadın	86	3,4708	,95717	1,163	-,003	,998
	Erkek	205	3,4713	,86196			
Öncülük Ederek Ön Alma - Adaptasyon	Kadın	86	3,4438	,83122	,056	1,060	,291
	Erkek	205	3,2649	,78970			
Yeni Koşullara Uyum Şeklindeki Adaptasyon	Kadın	86	3,2813	1,06965	,386	-,085	,932
	Erkek	205	3,2987	,93281			
Adaptif Yetenekler	Kadın	86	3,3973	,79227	,177	,770	,443
	Erkek	205	3,2746	,74403			

Tablo IX’da, teknoloji kullanımı ve boyutları ile adaptif yetenekler ve boyutları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Sonuca göre H_2 ve H_3 hipotezleri reddedilmektedir.

III.VIII.II. Medeni Duruma Göre Farklılık Analizi

Katılımcıların teknoloji kullanımı ve adaptif yetenekler ile medeni durum arasındaki farklılıkları “Bağımsız Gruplar t Testi”ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo X’da verilmektedir.

163 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

Tablo X. Medeni Duruma Göre Farklılık Analizi

Değişken	Md.Drm.	n	Ort.	Std.Sp.	F	t	p
Yeterlilik	Evli	149	3,7155	,90453	,534	,575	,567
	Bekar	142	3,6113	,98751			
Açıklık ve Otokontrol	Evli	149	3,6393	1,36950	1,845	-,118	,907
	Bekar	142	3,6679	1,15755			
Tasarruf ve Verimlilik	Evli	149	3,1286	1,16708	3,595	-1,166	,246
	Bekar	142	3,3698	,97775			
Kalite ve Performans	Evli	149	2,5833	1,11781	,699	-1,840	,069
	Bekar	142	2,9686	1,06471			
Esneklik	Evli	149	3,2024	1,14712	1,500	-,723	,471
	Bekar	142	3,3522	1,00727			
Teknoloji Kullanımı	Evli	149	3,4493	,86007	,327	-,263	,793
	Bekar	142	3,4942	,92121			
Öncülük Ederek Ön Alma - Adaptasyon	Evli	149	3,2500	,79384	,042	-,901	,370
	Bekar	142	3,3887	,81280			
Yeni Koşullara Uyum Şeklindeki Adaptasyon	Evli	149	3,3571	,98956	,574	,702	,484
	Bekar	142	3,2264	,95357			
Adaptif Yetenekler	Evli	149	3,2806	,73349	,001	-,424	,673
	Bekar	142	3,3423	,78663			

Tablo X’da, teknoloji kullanımı ve boyutları ile ve adaptif yetenekler ve boyutları medeni duruma göre farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Sonuca göre H_4 ve H_5 hipotezleri reddedilmektedir.

III.VIII.III. Yaşa Göre Farklılık Analizi

Katılımcıların teknoloji kullanımı ve adaptif yetenekler ile yaş arasındaki farklılıkları “Tek Yönlü ANOVA Analizi”ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo XI’de verilmektedir.

Tablo XI. Yaşa Göre Farklılık Analizi

Değişken	Yaş	n	Ort.	Std.Sp.	F	p
Yeterlilik	25 ve altı	82	3,4925	1,03676	,789	,503
	26-35	138	3,7231	,81803		
	36-50	38	3,7028	1,09332		
	51-65	33	4,3667	,14142		
Açıklık ve Otokontrol	25 ve altı	82	3,5613	1,23765	1,816	,149
	26-35	138	3,8231	1,13528		
	36-50	38	3,2917	1,51282		
	51-65	33	5,0000	,00000		
Tasarruf ve Verimlilik	25 ve altı	82	3,3548	1,06171	3,705	,014* 26-35>36-50
	26-35	138	3,4577	,95247		
	36-50	38	2,6250	1,17260		
	51-65	33	3,5000	1,55563		
Kalite ve Performans	25 ve altı	82	2,9677	1,01235	3,107	,030* 51-65>25 ve - >26-35 >36-50
	26-35	138	2,8205	1,08558		
	36-50	38	2,2917	1,14340		
	51-65	33	4,1667	,23570		
Esneklik	25 ve altı	82	3,2796	1,11918	1,081	,360
	26-35	138	3,4167	,98546		
	36-50	38	2,9444	1,20653		
	51-65	33	3,5000	1,17851		
Teknoloji Kullanımı	25 ve altı	82	3,4100	,96603	1,287	,283
	26-35	138	3,5794	,79769		
	36-50	38	3,2527	,96313		
	51-65	33	4,2258	,27372		
Öncülük Ederek Ön Alma - Adaptasyon	25 ve altı	82	3,4000	,95219	,198	,898
	26-35	138	3,2808	,69987		
	36-50	38	3,2750	,84609		
	51-65	33	3,5000	,70711		
Yeni Koşullara	25 ve altı	82	3,4032	1,09102	,763	,517
	26-35	138	3,1538	,86057		

165 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

Uyum Şeklindeki Adaptasyon	36-50	38	3,4167	1,05981		
	51-65	33	3,7500	,35355		
Adaptif Yetenekler	25 ve altı	82	3,4009	,88711	,352	,788
	26-35	138	3,2445	,64159		
	36-50	38	3,3155	,84145		
	51-65	33	3,5714	,60609		

Tablo XI incelendiğinde; yeterlilik, açıklık ve otokontrol, esneklik, teknoloji kullanımı, öncülük ederek ön alma – adaptasyon, yeni koşullara uyum şeklindeki adaptasyon ve adaptif yeteneklerin yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Sonuca göre H_6 ve H_7 hipotezleri reddedilmektedir. Ancak tasarruf ve verimlilik, kalite ve performans yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Grupların birbirinden istatistiki olarak farklı olduğunu belirlemek için ikili karşılaştırma testlerinden “Scheffe Testi” yapılmıştır. Buna göre aşağıdaki bulgulara ulaşılmaktadır:

- 26 ile 35 yaş arasındaki kişilerin tasarruf ve verimlilik düzeyleri 36 ile 50 yaş arasında olanlardan daha yüksektir.
- 51 ile 65 yaş arasındaki kişilerin kalite ve performans düzeyleri diğer yaş gruplarındakinden daha yüksektir.

III.VIII.IV. Çalışma Süresine Göre Farklılık Analizi

Katılımcıların teknoloji kullanımı ve adaptif yetenekler ile çalışma süresi arasındaki farklılıkları “Tek Yönlü ANOVA Analizi”ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo XII’de verilmektedir. Bu sebeplerle teknoloji kullanımı ve adaptif yeteneklerinde farklılık olabileceği öngörülmüştür.

Tablo XII. Çalışma Süresine Göre Farklılık Analizi

Değişken	Ç. Süre	n	Ort.	Std.Sp.	F	p
Yeterlilik	1 yıl ve -	21	4,0750	,85482	2,995	,134
	2-4	16	4,2000	,64083		
	5-10	162	3,7508	,82578		
	11 ve +	92	3,3196	1,10582		
	1 yıl ve -	21	3,9750	1,06066	3,122	,029*

Açıklık ve Otokontrol	2-4	16	4,2333	,75277		5-10>11 ve+
	5-10	162	3,8426	1,11242		
	11 ve +	92	3,1353	1,49482		
Tasarruf ve Verimlilik	1 yıl ve -	21	3,9500	,91807	5,666	,001* 11 ve +<1 yıl ve - <5-10
	2-4	16	3,7667	,85245		
	5-10	162	3,4098	,94617		
	11 ve +	92	2,6941	1,17265		
Kalite ve Performans	1 yıl ve -	21	3,2083	1,35620	2,606	,056
	2-4	16	3,5000	,91287		
	5-10	162	2,8361	1,07086		
	11 ve +	92	2,4216	1,05508		
Esneklik	1 yıl ve -	21	3,7500	,95535	1,890	,136
	2-4	16	3,7778	1,12875		
	5-10	162	3,3279	,97086		
	11 ve +	92	2,9804	1,23075		
Teknoloji Kullanımı	1 yıl ve -	21	3,9234	,85815	4,527	,005* 5-10>11 ve +
	2-4	16	4,0269	,68746		
	5-10	162	3,5812	,76037		
	11 ve +	92	3,0693	,99911		
Öncülük Ederek Ön Alma - Adaptasyon	1 yıl ve -	21	3,0500	,98995	2,635	,054
	2-4	16	4,1333	,30111		
	5-10	162	3,3246	,69682		
	11 ve +	92	3,2235	,92476		
Yeni Koşullara Uyum Şeklindeki Adaptasyon	1 yıl ve -	21	3,0625	,90386	2,495	,064
	2-4	16	3,9167	,91742		
	5-10	162	3,4262	,90294		
	11 ve +	92	3,0000	1,04447		
Adaptif Yetenekler	1 yıl ve -	21	3,0536	,95964	3,003	,034* 2-4>5-10 >11 ve +
	2-4	16	4,0714	,29623		
	5-10	162	3,3536	,64450		
	11 ve +	92	3,1597	,87341		

167 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

Tablo XII incelendiğinde; yeterlilik, kalite ve performans, esneklik, öncülük ederek ön alma – adaptasyon ve yeni koşullara uyum şeklindeki adaptasyon çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Ancak açıklık ve kontrol, tasarruf ve verimlilik, teknoloji kullanımı ve adaptif yetenekler çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Sonuca göre H_8 ve H_9 hipotezleri kabul edilmektedir. Grupların birbirinden istatistiki olarak farklı olduğunu belirlemek için ikili karşılaştırma testlerinden “Scheffe Testi” yapılmıştır. Buna göre aşağıdaki bulgulara ulaşılmaktadır:

- 5 ile 10 yıl arasında çalışan kişilerin açıklık ve kontrol düzeyleri 11 yıl ve üzerindeki kişilerden daha yüksektir.
- 1 yıl ve daha az çalışan kişilerin tasarruf ve verimlilik düzeyleri 11 yıl ve üzerindeki kişilerden daha yüksektir.
- 5 ile 10 yıl arasında çalışan kişilerin tasarruf ve verimlilik düzeyleri 11 yıl ve üzerindeki kişilerden daha yüksektir.
- 5 ile 10 yıl arasında çalışan kişilerin teknoloji kullanım düzeyleri 11 yıl ve üzerindeki kişilerden daha yüksektir.
- 2 ile 4 yıl arasında çalışan kişilerin adaptif yetenek düzeyleri 5 ile 10 yıl arasında çalışan kişilerden daha yüksektir.
- 2 ile 4 yıl arasında çalışan kişilerin adaptif yetenek düzeyleri 11 yıl ve üzerindeki kişilerden daha yüksektir.

III.VIII.V. Eğitim Durumuna Süresine Göre Farklılık Analizi

Katılımcıların teknoloji kullanımı ve adaptif yetenekler ile eğitim durumu arasındaki farklılıkları “Tek Yönlü ANOVA Analizi”ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo XIII’te verilmektedir.

Tablo XIII. Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi

Değişken	Eğitim	n	Ort.	Std.Sp.	F	p
Yeterlilik	Lise	21	3,2000	1,24007	1,967	,145
	Önlisans- Lisans	205	3,6320	,98240		
	Lisansüstü	65	3,9250	,60635		
	Lise	21	3,0750	1,51916	2,851	,062

Açıklık ve Otokontrol	Önlisans-Lisans	205	3,5636	1,29644		
	Lisansüstü	65	4,1333	,93561		
Tasarruf ve Verimlilik	Lise	21	2,8500	1,04608	,727	,486
	Önlisans-Lisans	205	3,2442	1,10959		
	Lisansüstü	65	3,3833	1,00592		
Kalite ve Performans	Lise	21	2,5833	1,03510	,647	,525
	Önlisans-Lisans	205	2,8485	1,15666		
	Lisansüstü	65	2,5833	,95427		
Esneklik	Lise	21	2,7500	1,23121	1,025	,362
	Önlisans-Lisans	205	3,3203	1,07530		
	Lisansüstü	65	3,3056	1,03987		
Teknoloji Kullanımı	Lise	21	3,0202	1,14828	1,752	,178
	Önlisans-Lisans	205	3,4525	,93359		
	Lisansüstü	65	3,6815	,53897		
Öncülük Ederek Ön Alma - Adaptasyon	Lise	21	3,2000	,90079	2,195	,116
	Önlisans-Lisans	205	3,2364	,78989		
	Lisansüstü	65	3,6167	,77103		
Yeni Koşullara Uyum Şeklindeki Adaptasyon	Lise	21	2,6250	,74402	2,514	,086
	Önlisans-Lisans	205	3,2987	,98428		
	Lisansüstü	65	3,5000	,92077		
Adaptif Yetenekler	Lise	21	3,0357	,77026	2,357	,100
	Önlisans-Lisans	205	3,2542	,76603		
	Lisansüstü	65	3,5833	,67523		

169 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

Tablo XIII’te, teknoloji kullanımı ve boyutları ile adaptif yetenekler ve boyutları eğitim durumuna göre farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Sonuca göre H_{10} ve H_{11} hipotezleri reddedilmektedir.

III.VIII.VI. Çalışma Şekline Göre Farklılık Analizi

Katılımcıların teknoloji kullanımı ve adaptif yetenekler ile çalışma şekli arasındaki farklılıkları “Bağımsız Gruplar t Testi”ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo XIV’te verilmektedir.

Tablo XIV. Çalışma Şekline Farklılık Analizi

Değişken	Ç.Şekli	n	Ort.	Std.Sp.	F	t	p
Yeterlilik	Serbest	144	3,7185	,95944	,011	,587	,558
	Ücretli	147	3,6121	,93202			
Açıklık ve Otokontrol	Serbest	144	3,5667	1,36022	2,875	-,706	,482
	Ücretli	147	3,7382	1,17055			
Tasarruf ve Verimlilik	Serbest	144	3,1481	1,17083	3,569	-,935	,352
	Ücretli	147	3,3418	,98633			
Kalite ve Performans	Serbest	144	2,6049	1,11418	,316	-1,563	,121
	Ücretli	147	2,9333	1,07993			
Esneklik	Serbest	144	3,2284	1,05175	,203	-,447	,656
	Ücretli	147	3,3212	1,11289			
Teknoloji Kullanımı	Serbest	144	3,4468	,90452	,255	-,283	,778
	Ücretli	147	3,4950	,87605			
Öncülük Ederek Ön Alma - Adaptasyon	Serbest	144	3,2704	,82064	,012	-,605	,546
	Ücretli	147	3,3636	,78890			
Yeni Koşullara Uyum Şeklindeki Adaptasyon	Serbest	144	3,3148	,96298	,145	,226	,822
	Ücretli	147	3,2727	,98516			
Adaptif Yetenekler	Serbest	144	3,2831	,77826	,049	-,375	,708
	Ücretli	147	3,3377	,74147			

Tablo XIV’te, teknoloji kullanımı ve boyutları ile adaptif yetenekler ve boyutları çalışma şekline göre farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Sonuca göre H_{12} ve H_{13} hipotezleri reddedilmektedir.

IV. SONUÇ

Bu çalışmada muhasebecilerin bilgi teknolojileri kullanım düzeyi ile adaptasyon performansı birlikte değerlendirilerek alan yazınına katkı sağlandığı düşünülmektedir. Bu amaçla Ekim-Aralık 2019 tarihleri arasında, Siirt, Batman, Diyarbakır, Mardin, Şırnak illerindeki Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasına kayıtlı muhasebecilere anket uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde 291 kişinin cevapları değerlendirilmiştir.

Çalışmada teknolojik kullanım ve adaptif yetenekler ölçekleri kullanılmıştır. Teknolojik kullanım ölçeğinin geçerliliği incelenmiş ve 5 boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Bunlar; yeterlilik, açıklık ve otokontrol, tasarruf ve verimlilik, kalite ve performans, esnekliktir. Güvenilirlik analizi sonucunda kullanılan ölçeğin yüksek derecede içsel tutarlılığı olduğu belirlenmiştir ($\alpha=0,963$). Adaptif yetenekler ölçeğine yönelik yapılan geçerlilik analizi sonucunda 2 boyut olduğu ve ölçeğin geçerlilik kriterlerini sağladığı tespit edilmiştir. Bu boyutlar; öncülük ederek ön alma - adaptasyon, yeni koşullara uyum şeklindeki adaptasyondur. Yapılan güvenilirlik analizinde ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($\alpha=0,843$). Hipotez testlerine geçmeden önce, normal dağılım analizi uygulanmış ve verilerin normal dağılım göstermesinden dolayı analiz işlemleri için parametrik teknikler kullanılmıştır.

Ölçek boyutlarının ilişkisini görebilmek amacıyla korelasyon analizi yapılmış ve Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Analiz sonucunda değişkenlerin tümünün birbirleriyle 0,01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Teknoloji kullanım düzeyinin adaptif yeteneklere olan etkisi ise regresyon analizi ile incelenmiş ve H_1 hipotezi desteklenmiştir. Elde edilen sonuca göre, muhasebecilerin teknolojik yenilikleri kullanmaları adaptif yeteneklerini pozitif bir şekilde etkilemektedir. Bu sonuç bilgi teknolojilerinin işletmelere ve muhasebecilere katkı sağlayacağına (Gökdeniz, 2005) ve örgütsel performansı en fazla arttıracığına ilişkin literatürdeki görüşler ile örtüşmektedir (Croteau ve Bergeron, 2001).

171 Çalışanların Adaptif Yeteneklerinin Teknolojik Yenilikleri Kullanma Düzeyine Etkisi

Farklılık analizlerinde “Bağımsız Gruplar t Testi” ve “Tek Yönlü ANOVA” analizleri kullanılmıştır. Grup farklılıklarının tespiti için “Scheffe Testi” uygulanmıştır. Buna göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Teknoloji kullanımı ve boyutları ile adaptif yetenekler ve boyutları; cinsiyete, medeni duruma, eğitim düzeyine ve çalışma şekline göre farklılık göstermemesi, muhasebe meslek mensuplarının benzer eğitim süreçlerini tamamlamış olması ve benzer sınavlardan geçerek meslek unvanını kazanmaları sonucunda benzer mesleki formasyona sahip olmaları ve mesleki olarak da yapılan işlerin benzerliği göz önüne alındığında teknoloji kullanımı ve adaptasyon algıları olduğu görülmüştür. Bu durumu literatürde geçen işe yönelik algıları konusunda homojen denilebilecek bir meslek grubu olmaları ile açıklanabilir (Tanç, 2016).
2. Yeterlilik, açıklık ve otokontrol, esneklik, teknoloji kullanımı, öncülük ederek ön alma – adaptasyon, yeni koşullara uyum şeklindeki adaptasyon ve adaptif yeteneklerin yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu bulgular Brazel ve Agoglia (2007) çalışmasında tespit ettiği, denetlenebilirlik, açıklık ve otokontrol etkisi ile uyumludur.
3. Tasarruf ve verimlilik, kalite ve performans boyutları ise yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre;
  - 26 ile 35 yaş arasındaki kişilerin tasarruf ve verimlilik düzeyleri 36 ile 50 yaş arasında olanlardan daha yüksektir.
  - 51 ile 65 yaş arasındaki kişilerin kalite ve performans düzeyleri diğer yaş gruplarındakinden daha yüksektir.

Genç nesil bakımından tasarruf ve verimlilik etkisinin yüksek olması bu teknolojiyi kendilerinin ve daha etkin kullanmalarına bağlı olduğu değerlendirilebilir. 51-65 yaş üzerindeki meslek mensupları için kalite ve performans artırıcı etkisine yönelik algılarının anlamlı derecede yüksek olmasını, geçmiş dönemlerde iş yapma biçimlerinin teknolojik gelişmeler ve teknoloji kullanımının artmasının sonucunda ortaya çıkan çıktılar ile karşılaştıklarında gördükleri devasa fark ile ilgili olduğu değerlendirilmektedir.

1. Yeterlilik, kalite ve performans, esneklik, öncülük ederek ön alma – adaptasyon ve yeni koşullara uyum şeklindeki adaptasyon çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu etkileri konusunda tüm çalışma süreleri bağlamında muhasebeciler benzer algılara sahiptirler.

2. Açıklık ve kontrol, tasarruf ve verimlilik, teknoloji kullanımı ve adaptif yetenekler çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre;

- 5 ile 10 yıl arasında çalışan kişilerin açıklık ve kontrol düzeyleri 11 yıl ve üzerindeki kişilerden daha yüksektir.
- 1 yıl ve daha az çalışan kişilerin tasarruf ve verimlilik düzeyleri 11 yıl ve üzerindeki kişilerden daha yüksektir.
- 5 ile 10 yıl arasında çalışan kişilerin tasarruf ve verimlilik düzeyleri 11 yıl ve üzerindeki kişilerden daha yüksektir.
- 5 ile 10 yıl arasında çalışan kişilerin teknoloji kullanım düzeyleri 11 yıl ve üzerindeki kişilerden daha yüksektir.
- 2 ile 4 yıl arasında çalışan kişilerin adaptif yetenek düzeyleri 5 ile 10 yıl arasında çalışan kişilerden daha yüksektir.
- 2 ile 4 yıl arasında çalışan kişilerin adaptif yetenek düzeyleri 11 yıl ve üzerindeki kişilerden daha yüksektir.

Mesleğe yeni girmiş, dolayısı ile nispeten daha genç meslek mensuplarının teknoloji kullanımından kaynaklı açıklık ve kontrol, tasarruf ve verimlilik etkisine yönelik algıları ve teknolojiye yatkınlıklarından kaynaklı adaptif yetenekleri meslekte yeni olmaları düzeyinde artmaktadır.

Muhasebe bilgi sistemlerine atıfla, muhasebede teknoloji kullanımının kayıt ve muhasebe mesleğinin güncel gereklerini yerine getirme ve işletmelerin yönetim performansına katkı sağlayacağına ilişkin literatürde yapılmış çalışmalar vardır (Akgün ve Kılıç, 2013). Ancak muhasebecilerin adaptif yeteneklerine ilişkin bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırmanın literatüre asıl katkısı, muhasebecilerin adaptif performansının artırılmasında teknoloji kullanımının etkisini göstermesidir. Adaptif muhasebe sistemi teknolojik altyapıyı kullanarak her koşulda mali bilgileri; zamanında, doğru, güvenilir ve kontrol edilebilir olarak sunmalıdır.

Bu araştırma, 2019 yılında, Siirt, Batman, Diyarbakır, Mardin, Şırnak illerinde bulunan muhasebecilerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ulusal ve uluslararası bağlamda yapılmaması, genelleştirilebilmesi açısından önemli bir kısıttır. Araştırmacılar, çalışmanın sonuçlarını genelleştirirken bu hususa dikkat etmelidirler. Ayrıca çalışmada incelenen sektör araştırmanın önemli bir kısıtı durumundadır.

REFERANSLAR

- Akgün, A. İ., ve Kılıç, S. (2013). Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetiminin Etkinliği Üzerindeki Etkisi, *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 21-36.
- Aksoy, T. (2002). *Tüm Yönleriyle Denetim*, Ankara, Yetkin Yayınları.
- Al Gahtani, S. S. (2003). Computer Technology Adoption in Saudi Arabia: Correlates of Perceived Innovation Attributes, *Information Technology for Development*, 10(1), 57-69.
- Alpkan, L., Yılmaz C., ve Bulut Ç. (2009). The Effects of Market Orientation Dimensions on Firm Performance. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 9 (2), 513-538.
- Apaydın, F. (2007), *Örgütlerde Kurumsallaşma ve Adaptif Yeteneklerin Pazarlama Eylemlerine ve Örgütsel Performansa Etkileri*, Doktora Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Gebze.
- Arıkan, R. (2004). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*. Ankara: Asil Yayınevi.
- Aymankuy, Y. ve Sarıoğlan, M. (2005). Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Yaklaşımları ve Balıkesir İl Merkezinde Bir Uygulama, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(14), 23-45.
- Bilbil, E. K., Sütcü, C. S. ve Kıyat, B. D. (2013). Türkiye’de Telekomünikasyon Sektöründe Kurumsal İtibar Katsayısı ve Marka Sadakatı Üzerine Bir Araştırma, *Öneri Dergisi*, 10(39), 163-175.
- Bingham, R. D. (1978). Innovation, Bureaucracy and Public Policy: A Study of Innovation Adoption by Local Government, *The Western Political Quarterly*, Vol. 31, No.2, 172-205.
- Brazel, J. F. ve Agoglia, C. P. (2007). An Examination of Auditor Planning Judgements in a Complex Accounting Information System Environment, *Contemporary Accounting Research*, 24(4), 1059-83.
- Chase, V. M., Hertwig, R. ve Gigerenzer, G. (1998). Visions of Rationality. *Trends in Cognitive Sciences*, 2(6), 206-214.
- Coşkun, S., Kir, A. ve Coşkun, S. (2017). İş Dünyasının Muhasebe Eğitiminden Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(5), 330-341.
- Croteau, A. M. ve Bergeron, F. (2001). An Information Technology Trilogy: Business Strategy, Technological Deployment and Organizational Performance, *Journal of Strategic Information System*, (10), 77-99.
- Dosi, G. ve Nelson, R. (2010) *Technical Change and Industrial Dynamics as Evolutionary Processes*, B. Hall, ve N. Rosenberg (derleme), *Handbook in Economics of Innovation*, Cilt 1 içinde, Amsterdam, North Holland, 52-127.
- Gökdeniz, Ü. (2005). İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (27), 86-94.

- Güney, S. ve Özyiğit, H. (2015). Muhasebedeki Verilerin Yönetimde Kullanılması ve Elektronik Muhasebe Verilerinin Yönetim Kararlarına Etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 53, s. 279-297.
- Güzel, T. ve Mersin, Z. (2007). Bilgi Teknolojilerinin İşletmelerin Muhasebe Uygulamalarında Yarattığı Değişim. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (35), 172-177.
- Hatunoğlu, Z., ve Bakan, İ. (2010). Muhasebe Bürolarında Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Faydaları ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Nitelikleri Arasındaki İlişkiler: Bir Alan araştırması. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 12(2), 55-102
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın, 4. Baskı.
- Karasioğlu, F., Alagöz, A. ve Allahverdi, M. (2018) Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Niteliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 19-40.
- Kaygusuzoğlu, M. ve Uluyol, O. (2011). İşletme Yöneticilerinin Muhasebe Bilgilerini Kullanım Düzeyinin Araştırılması, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 297-320.
- Kısakürek, M. M., ve Alpan, N. (2010). Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama. *Journal of Accounting & Finance*, (47).
- Köse, H. ve Özer, G. (2013). Profesyonel Özelliklerin Desteklenmesinin Örgütün Adaptif Performansına Etkisi: Örgütsel Bağlılığın Aracılık Rolünün Yapısal Eşitlik Modeli ile Testi, *Business and Economics Research Journal*, 4(4), 87.
- Lucey, T. (2005). *Management Information Systems*. London: Thomson (p. 336). ISBN 978-1-84480-126-8.
- Manteghi, N. ve Zohrabi, A. (2011). A Proposed Comprehensive Framework for Formulating Strategy: A Hybrid of Balanced Scorecard, SWOT Analysis, Porter’s Generic Strategies and Fuzzy Quality Function Deployment. *Procedia Social and Behavioral Sciences* (15), 2068-2073.
- Mason, K., Doyle, P. ve Wong, V. (2006). Market Orientation and Quasi-İntegration: Adding Value Through Relationships. *Industrial Marketing Management*, 35(2), 140-155.
- Moore, G. C. ve Benbasat, I. (1991). Development of an Instrument to Measure the Perceptions of Adopting an Information Technology Innovation, *Information Systems Research*, 2(3), 192-222.
- Muzaffar, H. (2011). *Dinamik Çevrede Girişimci Odaklılık, Dinamik Kabiliyetler ve İşletme Performansı Arasındaki İlişki*, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, G. ve Yılmaz, E. (2010). Mantıklı Eylem Teorisi (MET) ile Muhasebecilerin Bilgi Teknolojisi Kullanımına Yönelik Bir Uygulama, *İktisat İşletme ve Finans*, 25(290), 65-88.
- Özer, G., Özcan, M. ve Aktaş, S. (2010). Muhasebecilerin Bilgi Teknolojisi Kullanımının Teknoloji Kabul Modeli (TKM) ile İncelenmesi, *Journal of Yaşar University*, 5(19), 3278-3293.

Etkisi

- Porter, M. E. (1980). *Competitive Strategy Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York: The Free Press.
- Porter, M. ve Millar, V. E. (1999). *How Information Gives You Competitive Advantage: The Information Revolution Is Transforming the Nature of Competition*. Knowledge and Special Libraries, 85-103.
- Romer, P. M. (1986). Increasing Returns and Long-Run Growth, *Journal of Political Economy*, 94(5).
- Ruekert, Robert W., Orville C. Walker, Jr. ve Kenneth J. Roering (1985). The Organization of Marketing Activities: A Contingency Theory of Structure and Performance, *Journal of Marketing*, 49 (Winter), 13-25.
- Tanç, A. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının İş Tatmini Üzerinde Kontrol Odağı Etkisini Tespit Etmeye Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Accounting & Finance*, (69).
- Tekbaş, İ., (2018). 2050'de Muhasebe Endüstrisi. 23.04.2020 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/328127417_2050'de_Muhasebe_Endustrisi_Harvard_Business_Review_Turkiye_Ismail_TEKBAS adresinden alındı.
- Tiruneh ve Bucek, (2008). *The Contribution of Information and Communications Technologies to Global and Regional Competitiveness: An Empirical Exploration 1*, Bratislava. 23.04.2020 tarihinde <http://files.jorede.webnode.cz/200000017-01a6801edc/The%20Contribution%20of%20Information%20and%20Communications%20Technologies%20to%20Global%20and%20Regional%20Competitiveness%20An%20empirical%20exploration%201.pdf> adresinden alındı
- Tuaminen, M., Rajala A. ve Möller, K. (2004). How Does Adaptability Drive Firm Innovateness?, *Journal of Business Research*, 57: 495-506.
- Türker, M. (2018). Dijitalleşme Sürecinde Küresel Muhasebe Mesleğinin Yeniden Şekillenmesine Bakış. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 202-235.
- Yardımcıoğlu, M. ve Özer, Ö. (2011). Genişletilebilir İşletme Programlama Dili (XBRL), *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 79-106.
- Yardımcıoğlu, M., Karahan, M. ve Yörük, A. (2019). The Future of the Accounting Profession in the Light of Digitalization, *Muhasebe Enstitüsü Dergisi-Journal of Accounting Institute*, (61), 35-46.
- Yıldız, G. (2010). Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (36), 155-178.
- Yürekli, E. ve Gönen, S. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikli Meslek Mensubu Yetiştirilmesine Yönelik Önlisans Programından Beklentileri, *Kafkas University. Faculty of Economics and Administrative Sciences. Journal*, 6(10), 301-316.